

Talán nem kaptak még ilyen kérdéseket, mint a Kagylózene című könyv és rádióműsor megkérdeztjei, hogy tudniillik: *komoly dolog-e a játék?, lehet-e szép a csúnya?, baj-e a párbaj?, mihez tartozunk?, mit viszünk át a túlsó partra?, mennyit nyomunk a latban?* Nem töprenghetnek el közös dialógusban az *óceán-bánatról, szítakötő-örömről, a messzeség színeiről* és arról, hogy a *legfontosabbak a legnehezebbek*.

A könyv öt fejezete (Játék és varázslat, Önvizsgálat és önismeret, Kapcsolatok és kötődések, Vágyak és vállalkozások, A legfontosabbak a legnehezebbek) a kérdések: vélemények: irodalmi, bölceleti idézetek (a névmutatóban 107 név szerepell) hármassá épül.

Osztályfőnöki órák, könyvtári önképzőkörök módszertani segédkönyveként, vagy egyszerűen csak feltöltődést adó olvasmányként ajánlom minden pedagógusnak, szülőnek.

A tárgymutató lehetővé teszi, hogy akár egy-egy felmerülő problémakör azonnali megbeszéléséhez is felhasználható legyen a kötet.

Kamarás István-Makk Katalin-Varga Csaba: Kagylózene. Budapest, Szent Gellért Egyházi Kiadó, 1993. 315 p.

VÖRÖS KLÁRA

Tanítható-e az ember?

(Kuslits Katalin könyveiről)

„Tanítható-e az ember?” – teszi fel a kérdést *Kuslits Katalin* a Fóti Ökumenikus Iskola tanára könyveinek címében. Tanári segédkönyvként használható feladatgyűjteménye és érdekes szövegválogatása hamar meggyőzi az olvasót arról, hogy az ember megismerése, megfigyelése és „tanítása” lehetséges, ha segítségül hívjuk régi korok és távoli tájak szereplőit, például az ókori görögöket vagy az úsmagyarokat, ahogyan a szerző tette. Régi pedagógiai tapasztalat, hogy napjaink emberéről is sokat megtudhatunk, és önmagunk megismerése szempontjából is fontos kapaszkodó lehet régen élt emberek hétköznapiinak felidézése. Egyrészt a vizsgálódó gyermek könnyebben vall önmagáról, bátrabban kérdez és szívesebben alkot, ha egy – csak látszólag idegen – kultúra színpalái mögé „rejtőzhet”. Másrészt így követhetővé és érdekessé válik számára a „civilizáció folyamata”.

Sokat sejtetők a könyvek alcímei:

1. Ember – de mettől?
2. Harmónia és mindennapi élet az ókori görögöknél
3. Kultúra és hagyomány
4. Kik a magyarok és miért ilyenek?

A szöveggyűjtemény ezen alfejezeteihez igazodnak a feladatválogatás témakörei is, a két könyv – bár külön is megvásárolható – valójában egy egységes egészet alkot, egymás nélkül nehezen használhatóak. A szerző 71 műből válogatta össze szövegeit, és érdekessége az antológiának, hogy a vers- és prózarészletek mellett bőséges mennyiségű illusztrációt is tartalmaz, melyek nem csak díszítőül szolgálnak, hanem szervesen kötődnek a felfedezés, a megismerés folyamatához. Az antológiának legsikerültebb része az ókori görögökről szóló szöveg- és rajzválogatás.

A feladatgyűjtemény többféle feladatot is ellát, így igazán jól használható eszköz az „embertan” tanár számára. Egyrészt vázlatosan közli a tárgyalt témakörök főbb gondolatait, fogalmait. Másrészt megválaszolandó, beszélgetésre invitáló, vitát provokáló kérdések tárháza. Ezenkívül számos alkotásra inspiráló feladatot tartalmaz, melyek között éppúgy megtalálható a rajzolásra, agyagozásra, tervezésre (épületek, ruhák stb.) ösztönző gyakorlat, mint a szerepjátékot, gyűjtést, múzeumlátogatást sugalló ötlet. A tanári segédkönyv fő célja az egyéni kreativitásra épülő alkotás és ennek segítségével az em-

ber megismerése. Mindvégig sugárzik a feladatválogatásból a szerző művészetek iránti szeretete.

A feladatok és szövegek segítségével a gyermekek – tanári irányítással, de aktív közreműködéssel – megismerkedhetnek a mindennapi élet különböző jellegzetességeivel (étkezés, lakás, illemszabályok, divat, társas kapcsolatok stb.), és bepillantást nyernek a társadalmi lét különböző színtereibe, gyakorolhatják az egyes helyzetekben adekvát viselkedési formákat (ítéletalkotás, választás, vita, beszéd tartása stb.). Örvendetes, hogy Kuslits Katalin milyen nagy mértékben merít – a művészeteken kívül – a néprajz és a mitológia gazdag kincsestárából, mindkettő meglehetősen fehér foltja ugyanis jelenlegi oktatási rendszerünknek. Erénye még a munkának, hogy a szerző kellőképpen figyelmet fordított a gyermekek előzetes tudására, az embertan tananyaga jól összeeseng a felső tagozatos gyermekek egyéb tantárgyainak tartalmával. A könyvek – érzésünk szerint – a 11-12 éves gyermekek körében forgathatóak igen nagy haszonnal, a szerző is hasonló korú diákokkal próbálta ki az anyagot Fóton. Ugyanakkor vitathatatlan, hogy mind kisebb, mind pedig nagyobb gyerekek számára is érdekes lehet a könyv egy-egy kérdése vagy szövegrészlete, sőt bizonyos kérdések fölött a legtöbb felnőttnek is szükséges volna elgondolkoznia.

A könyvet szinte valamennyi tanárnak ajánlani lehet, függetlenül attól, hogy tanít-e embertant vagy sem. Éppúgy hasznos kincs lehet egy magyar vagy történelemtanár kezében, mint rajz vagy biológia órán. Sok hasonló, a világot összefüggéseiben szemlélő könyvre volna szükség, hogy a tudományok által felszabdalt világ és ember újra teljes valójában mutatkozzék meg előttünk. Kuslits Katalin könyvei akkor is eszközzé válhatnak a tanár kezében, ha elolvasásuk után úgy dönt, hogy nem követi az ajánlott utat, hanem maga is újabb ösvényeket keres az ember felé, és ha ezek a kötetek nem lemásolásra, hanem önálló alkotásra ösztönzik. Végtelenül sok korszak és helyszín, esemény és mű ismertetése segíti tanár, és diákok, hogy elinduljon saját gondolatai fonalán, és feltegye kérdéseit az emberről.

Ezeknek a könyveknek a felhasználásával könnyebb lesz megtalálni a válaszokat.

Kuslits Katalin: Tanítható-e az ember? Tanári segédkönyv, Kuslits Katalin: Tanítható-e az ember? Szöveggyűjtemény. Dinasztia Kiadó, Budapest, 1993.

AMBRUS ATTILÁNÉ-VITAI MIKLÓS

Reformpedagógiai Olvasókönyv

Aki ismertetést kíván írni a Magyar Drámapedagógiai Társaság kiadásában megjelent Reformpedagógiai Olvasókönyvről, legjobban teszi, ha idéz néhány sort a könyv összeállítójának és szerkesztőjének, Trencsényi Lászlónak előszavából. Ez az előbeszéd ugyanis nemcsak azt teszi világossá, milyen kezdeményezésre és mely céllal – a magyar drámapedagógus-képzés tananyagának joggal szerves részét képező reformpedagógiai tájékozódás megkönnyítésére – s milyen válogatási szempontok szerint – „a XX. századi reformpedagógiáknak drámapedagógiai aspektusú áttekintése” – jött létre az Olvasókönyv, de egyúttal előre kivédi a recenzens esetleges kritikai megjegyzéseit, mintegy eleve mentegetőve amiatt, hogy nem markolt, s így nem is fogott többet egy elég szűken értelmezett pragmatikus megfontolás diktálta válogatási szempontrendszerénél.

„Az áttekintés élményét ígéri a szerkesztő az olvasónak” – mondja Trencsényi László. S ezt bizonyos értelemben meg is kapja. Csak valahogy bizonytalanná válik abban, hogy